

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компоненту
ДИТЯЧА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ
підготовки магістрів

Силабус освітнього компоненту
для денної форми навчання

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компоненту «Дитяча клінічна психологія» підготовки
магістра

Розробник: Федотова Т.В., доцент кафедри загальної та клінічної психології,
кандидат психологічних наук, доцент

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

проф. Лариса ЗАССКИНА

**Силабус освітнього компоненту затверджено на засіданні кафедри
загальної та клінічної психології**

протокол №1 від 28 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

проф. Журавльова О.В.

© Федотова Т.В., 2025 р.

I. Опис освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійно програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	С – Соціальні науки, журналістика та інформація С4 – Психологія ОПП «Клінічна психологія» Магістр	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання – 2 рік
		Семестр – 3-ий
ІНДЗ: €		Лекції – 10 год.
		Практичні (семінарські) – 14 год.
		Лабораторні – 0 год.
		Індивідуальні – 0 год.
	Самостійна робота – 88 год.	
	Консультації – 8 год.	
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

ППП Федотова Тетяна Володимирівна

Науковий ступінь: кандидат психологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри загальної та клінічної психології

Контактна інформація: мобільний телефон +380507575521; електронна адреса: Fedotova.Tetiana@vnu.edu.ua

Дні занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компоненту

1. Анотація ОК

Силабус освітнього компонента «Дитяча клінічна психологія» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти магістерського рівня.

Вивчення освітнього компоненту «Дитяча клінічна психологія» зосереджене на: розгляді проблеми норми і патології в дитячому та підлітковому віці, дизонтогенезі особистості; специфіці організації дослідження та виявлення патопсихологічних симптомо-комплексів в дитячому і підлітковому віці (емоційно-вольової сфери, інтелектуального розвитку, обстеження дітей з органічними порушеннями та виставленими діагнозами..

2. Мета і завдання освітнього компоненту

Метою освітнього компоненту «Дитяча клінічна психологія» є формування у здобувачі освіти системи наукових знань особливостей дитячої клінічної психології, умінь та навичок проведення наукових досліджень у клінічній практиці.

Основне завдання освітнього компоненту – сприяти психологічній підготовленості майбутніх магістрів – клінічних психологів до реалізації професійної діяльності.

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі освіти повинні **знати**:

- основні поняття та методи дитячої клінічної психології;
- особливості застосування дослідницьких методів у дитячій клінічній психології;
- специфіку організації дослідження та виявлення патопсихологічних симптомокомплексів в дитячому і підлітковому віці (емоційно-вольової сфери, інтелектуального розвитку, проведення обстеження дітей з питань психологічної готовності до навчання у школі тощо);

вміти:

- організувати і проводити патопсихологічне обстеження дітей та підлітків із проблемами психічного розвитку;
- ефективно планувати та проводити психологічне дослідження (підбір психодіагностичного інструментарію тощо);
- робити психологічний прогноз щодо подальшого психічного розвитку дітей та підлітків;
- розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), впроваджувати їх в індивідуальній роботі.

3. Освітній компонент передбачає формування soft skills: критичність та гнучкість мислення, емпатія, комунікативні навички (вміння слухати, говорити), терпимість та повага у роботі з різними клієнтами, толерантність до невизначеності, емоційний інтелект.

4. Структура освітнього компоненту

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак тичні	Сам. Роб.	Конс .	Форма контро лю/ Бали*
Змістовий модуль 1. Проблема онтогенетичного розвитку особистості: від народження до підліткового віку						
Тема 1. Когнітивний, мовний та психосоціальний розвиток в дитячому та підлітковому віці	17	2	2	12	1	КДС 10 балів
Тема 2. Основні проблеми психосоціального розвитку дітей та підлітків	17	-	2	14	1	КДС 10 балів
Тема 3. Проблема класифікації психічних розладів дитячого та підліткового віку	22	2	-	18	2	КДС
Разом за модулем 1	56	4	4	44	4	20
Змістовий модуль 2. Психологічне обстеження дітей та підлітків						
Тема 4. Проблеми дітей дошкільного віку та їх сімей	27	2	2	20	1	РМГ 10 балів
Тема 5. Психологічне обстеження в молодшому шкільному віці	19	2	4	12	1	КДС 20 балів
Тема 6. Діагностика психічного розвитку в підлітковому віці	18	2	4	12	2	РМГ 20 балів

Разом за модулем 2	64	6	10	44	4	50
Види підсумкових робіт						Бал
Виконання завдань практичних занять (10 балів *7 практ. занять)						70
Виконання Індивідуально-дослідного завдання (ІНДЗ)						30
Всього годин/ Балів	120	10	14	88	8	100

Примітки:

Форма контролю: КДС – командна дискусія, РМГ – робота в малих групах, ПМК – підсумкова модульна контрольна робота, К – консультації.

5. Завдання для самостійного опрацювання (закріплення лекційного матеріалу - питання, які виносяться на залік):

Змістовий модуль 1. Проблема онтогенетичного розвитку особистості: від народження до підліткового віку

1. Клінічні аспекти психічної норми та патології.
2. Поняття онтогенезу та дизонтогенезу.
3. Роль спадковості та середовищ у формуванні особистості дитини.
4. Особливості пренатального розвитку.
5. Народження дитини. Зміна соціального статусу подружжя. Поняття бондінгу.
6. Фізичний та моторний розвиток немовляти.
7. Сенсорний і перцептивний розвиток немовляти.
8. Когнітивний та мовний розвиток немовляти.
9. Особливості психосоціального розвитку немовляти.
10. Фізичний розвиток у дошкільному віці.
11. Когнітивний розвиток у дошкільному віці.
12. Мовний розвиток у дошкільному віці.
13. Особливості психосоціального розвитку дошкільника.
14. Фізичний розвиток у молодшому шкільному віці.
15. Когнітивний розвиток у молодшому шкільному віці.
16. Мовний розвиток у молодшому шкільному віці.
17. Особливості психосоціального розвитку молодшого школяра.
18. Фізичний розвиток підлітків.
19. Статеворольова ідентичність в підлітковому віці.
20. Особливості психосоціального розвитку молодшого школяра.
21. Проблема класифікації психічних розладів дитячого та підліткового віку

Змістовий модуль 2. Психологічне обстеження дітей та підлітків

1. Психічна депривація.
2. Затримка психічного розладу.
3. Інтелектуальні розлади
4. Розлади спектру аутизму.
5. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю.
6. Тікові розлади.
7. Шизофренія.
8. Біполярний розлад.
9. Депресивний розлад.
10. Розлад соціальної тривоги.

11. Генералізований тривожний розлад.
12. Обсесивно-компульсивний розлад.
13. Дизморфофобічний розлад.
14. Посттравматичний стресовий розлад.
15. Розлади харчової поведінки в дітей.
16. Розлад поведінки.
17. Опозиційно-викличний розлад.
18. Енурез та енкопрез в дитячому віці.
19. Розлади статевої ідентифікації.
20. Збір анамнезу та обстеження дітей.

Індивідуально-дослідне завдання (30 балів):

1. Провести психологічне обстеження дитини дошкільного віку на предмет визначення її готовності до навчання у школі.
2. Визначити рівень адаптації дитини молодшого шкільного віку до умов навчання в школі.
3. Представити результати відповідних напрацювань.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Уся політика оцінювання базується на врахуванні [Положення про організацію освітнього процесу на першому \(бакалаврському\) та другому \(магістерському\) рівнях вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025-olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf) https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025-olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>

та Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті Волинського національного університету імені Лесі Українки

https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82i%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC_%D0%9B.%D0%A3.%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

Для засвоєння освітнього компоненту необхідною є системна робота здобувачів освіти в усіх видах і формах її організації.

Обов'язковим є: відвідування навчальних занять; активність здобувачів освіти під час навчальних занять; своєчасне виконання завдань самостійної роботи та ІНДЗ робіт; відпрацювання занять, що були пропущені (з поважних причин) на консультаціях (за погодженням із НПП їх відпрацювання може відбуватись в онлайн форматі).

Не припустимо: пропуск занять без поважних причин; запізнення на заняття; порушення дисципліни; порушення академічної доброчесності; користування мобільним телефоном, планшетом та іншими гаджетами під час заняття припустимо за умови виробничої необхідності при виконанні певних завдань, передбачених ОК.

Несвоєчасне представлення виконаного завдання (у зв'язку з пропуском без поважної причини) оцінюється нижче (50% від виставленого балу).

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання завдань поточного контролю та результатів самостійної роботи;

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога <https://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>;

- надання достовірної інформації про результати власної (наукової чи творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації тощо.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження відповідного освітнього компоненту ОПП; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 50%.

Із Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки можна ознайомитися на сайті: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/Polozhennya-pro-plagiat-gruden-24.pdf>

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (50% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Відпрацювання тем ОК відбувається за наявності поважних причин (лікарняний, навчання за програмою подвійного диплому тощо).

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті

Поточний контроль передбачає оцінювання роботи здобувачів освіти:

1) на рівні формальної освіти:

➤ робота на кожному практичному занятті (7 практичних занять) (індивідуальна робота, участь у дискусії, робота в малих групах, тренінг тощо) оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів;

➤ виконання ІНДЗ – оцінюється в 30 балів;

2) на рівні неформальної та інформальної освіти здобувач освіти може набрати максимально 10 балів, набираючи й сумуючи бали за наступні види діяльності (за вибором):

- за публікацію у періодичних наукових виданнях, що включені до переліку фахових видань України (5 балів), до наукометричних баз, зокрема Scopus, Web of Science Core Collection (10 балів);

- за призове місце на I або II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади, Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (3 та 5 балів відповідно);

- за підвищення кваліфікації: очно (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційно (дистанційні курси, вебінари) тощо (в обсязі не менше 8 годин) за умови представлення відповідного документу в навчальний семестр (4 бали);

- за участь у науковій конференції, науково-практичному семінарі, круглому столі тощо з публікацією тез у відповідному збірнику матеріалів (з представленням сертифікату учасника та відбитку тез) (3 бали);

- участь у просвітницьких, профорієнтаційних, волонтерських, виховних заходах на факультеті психології (2 бали, але не більше 2-х заходів);

- участь у професійних та/або громадських об'єднаннях за фахом (1 бал);

Сумарно поточний контроль: 100 балів

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали:

- за виконання функцій (повноважень/обов'язків) старости групи (1 бал), керівника студентського наукового товариства факультету/студентської проблемної групи (2 бали) або учасника наукової теми (проекту) кафедри факультету/студентської проблемної групи кафедри загальної та клінічної психології (1 бал);

- детальне ознайомлення з Вікі-сторінкою кафедри загальної та клінічної психології на сайті факультету психології ВНУ імені Лесі Українки (1 бал).

V. Підсумковий контроль

Залік виставляється за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку у відомість записується сума поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100 балів. У день складання заліку за основною сесією не проводяться додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом ОК, що зазначено у Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96->

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компоненту

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Лінгвістична оцінка для заліку
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси Основна література

1. Атемасова О.А. Практична психологія. Старший дошкільний вік. Алгоритм вирішення дитячих проблем. Харків : Вид-во «Ранок», 2022. 176 с.
2. Герасименко Л.О. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад: навч.посібник. Під редакцією: Л.О.Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. К.: ВСВ Медицина, 2023. 120 с.
3. Герасименко Л.О. Психогенні психічні розлади: навч.посібник. Під редакцією: Л.О.Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. К.: ВСВ Медицина, 2021. 208 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 304 с.
5. Корнієнко В. В. Патопсихологія : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2023. 120 с.
6. Федотова Т.В., Кихтюк О.В., Кульчицька А.В. Психологічна підтримка у формування харчової поведінки підлітків в роботі клінічного психолога. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія». Серія «Медицина»)*. Випуск 4(4). Київ, 2021. С. 410-422 (Index Copernicus) [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4\(4\)-410-422](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4(4)-410-422)
7. Федотова Т.В., Кихтюк О.В. Психологічна підтримка особистості: методи та особливості роботи клінічного психолога. *Психологічні перспективи*. Випуск 38. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2021. С. 63-75 (Index Copernicus) <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2021-38-63-75> УДК 159.922

Додаткова література

1. Засєкіна Л. В., Федотова Т. В., Солоненко О. О. Методологічні та нарративні засади дослідження проблеми морального дистресу у контексті воєнного конфлікту. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи*. 2022. №2 (58). С. 96-114. **Фахове видання України** <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2022-58-2-96-114>

2. Кравченко Г.Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 176 с.
3. Кричковська Т. Д. Психологія аномального розвитку. Київ : КНТ, 2022. 165 с.
4. Кульчицька, А., Федотова, Т., & Кихтюк, О. (2024). Соціально-психологічні особливості дітей, постраждалих від сімейного насильства. Психологічні перспективи, 43, 120-131. **Фахове видання України** <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2024-43-kyl>
5. Лазорко О.В., Федотова Т.В, Арт-терапія як метод духовної підтримки пацієнтів у клінічній практиці. *Психологічні перспективи*. Випуск 39. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2022. С. 240-257 **Фахове видання України** <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-39-laz>
6. Османова А. М., Хорунженко Г. В. Патопсихологія : навч.-метод. посібн. Київ : Талком, 2022. 188 с.
7. Шкарлатюк К. І. Патопсихологія : навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2022. 155 с.
8. Чаркіна О. А. Навчально-методичний посібник з курсу «Психологія аномального розвитку та основи психогенетики» для студентів-бакалаврів 4 курсу (8 семестр) спеціальності 053 «Психологія». Кривий Ріг : Вид-во КДПУ, 2021. 70 с.
9. Larysa Zasiiekina, Tetiana Pastryk, Mariia Kozihora, Tetiana Fedotova, Serhii Zasiiekin [Cognition, Emotions, and Language in Front-Line Healthcare Workers: Clinical and Ethical Implications for Assessment Measures. PSYCHOLINGUISTICS](https://doi.org/10.31470/2309-1797-2021-30-1-8-25). 2021, 30(1). P. 8-25. **Scopus** <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2021-30-1-8-25>
10. Larysa Zasiiekina, Oleg Kokun, Mariia Kozihora, Tetiana Fedotova, Olena Zhuravlova, Martha Bojko A Concept Analysis of Moral Injury in Ukrainian National Guard Service Members' Narratives: A Clinical Case Study. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2022, 9 (1). P. 296-314. **Scopus** <https://doi.org/10.29038/eejpl.2022.9.1.zas>
11. Russell, G., Stapley, S., Newlove-Delgado, T., Salmon, A., White, R., Warren, F., Pearson, A., & Ford, T. (2022). Time trends in autism diagnosis over 20 years: A UK population-based cohort study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(6), 674–682.
12. Pagni, B. A., Walsh, M. J. M., Ofori, E., Chen, K., Sullivan, G., Alvar, J., Monahan, L., Guerithault, N., Delaney, S., & Braden, B. B. (2022). Effects of age on the hippocampus and verbal memory in adults with autism spectrum disorder: Longitudinal versus cross-sectional findings. *Autism Research*, 15(10), 1810–1823
13. Zasiiekina, L., Goral, A., Fedotova, T., Akimova, A., & Martyniuk, A. (2024). Cross-cultural adaptation and psychometric validation of The Continuous Traumatic Stress Response Scale: Ukrainian version. *East European Journal of Psycholinguistics*, 11(1), 156-171. **Scopus** <https://doi.org/10.29038/eejpl.2024.11.1.zas>